

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-48>

УДК 339.1-051

АНАЛІЗ РИНКУ МАСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ

ANALYSIS OF THE LUBRICANTS MARKET

Пашечко Михайло Миколайович

аспірант,

Національний університет «Львівська політехніка»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-9578-8905>

Pashechko Mykhailo

Lviv Politechnic National University

В даній статті визначено основні світові тенденції на ринку мастильних матеріалів. Проведено аналіз ринку мастильних матеріалів в Україні. Визначено основні тенденції розвитку ринку мастильних матеріалів. Досліджено зовнішню торгівлю мастильними матеріалами. Наведено структуру ринку мастильних матеріалів за сегментами та продуктами, які присутні на українському ринку. Встановлено, що основними гравцями на ринку є компанії, що виробляють моторні масла, трансмісійні оливи та антифризи. Визначено динаміку споживання мастильних матеріалів на ринку в B2G сегменті. Встановлено, що в Україні ринок мастильних матеріалів характеризується високою конкуренцією та низькою концентрацією. Основними споживачами є агросектор, автомобільна промисловість, металургія та енергетика. Наведено основні очікування на ринку мастильних матеріалів України в наступні роки. Проведено PEST аналіз. Встановлено основні перешкоди, які стримують розвиток ринку мастильних матеріалів.

Ключові слова: мастильні матеріали, моторні оливи, B2G сегмент, автомобільна промисловість, нафтопродукти.

This article defines the main global trends in the market of lubricants. An analysis of the market of lubricants in Ukraine was carried out. The main trends in the development of the lubricants market have been determined. Foreign trade in lubricants was studied. The structure of the lubricants market by segments and products that are present on the Ukrainian market is given. It has been established that the main players in the market are companies producing motor oils, transmission oils and antifreezes. The dynamics of the consumption of lubricants on the market in the B2G segment have been determined. Installed that the lubricants market in Ukraine is characterized by high competition and low concentration. A significant trend contributing to the growth of the lubricants market is the growing demand for sustainable and environmentally friendly products. Consumers and industries are becoming increasingly environmentally conscious, prompting lubricant manufacturers to develop biodegradable and bio-based lubricants. The main consumers are the agricultural sector, the automotive industry, metallurgy and energy. The main expectations on the market of lubricants of Ukraine in the coming years are given. A PEST analysis was carried out. The market of lubricants in Ukraine has significant potential, modern Ukrainian manufacturers are not inferior to international companies and are aimed at increasing the share of the domestic market and entering foreign markets. It is important for Ukrainian manufacturers to produce lubricants taking into account the requirements of global automakers, providing increased protection and reliability of the electric motor, transmission, bearings in a wide temperature range, and guaranteeing increased resistance to oxidation, improved thermal conductivity and reduced energy loss in the transmission, as well as maximum compatibility with new copper and polymer materials. The main obstacles that hold back the development of the lubricants market have been identified.

Keywords: lubricants, motor oils, B2G segment, automotive industry, petroleum products.

Постановка проблеми. З початком війни, обривами ланцюгів постачання, значно ускладнилася ситуація з забезпеченням всіх секторів національної економіки паливно-мастильними матеріалами. Вищезазначене обумовлено переважанням імпортової продукції на українському ринку мастильних мате-

ріалів. Така ситуація показала значимість розвитку внутрішнього ринку та українських виробників.

Ринок мастильних матеріалів в Україні має значний потенціал, сучасні українські виробники не поступаються міжнародним компаніям та націлені на збільшення частки вну-

трішнього ринку та вихід на зовнішні. Саме тому важливо розуміти стан ринку та фактори, які впливають на його розвиток.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням аналізу ринку мастильних матеріалів у науковій літературі за останні п'ять років приділено недостатньо уваги. Наявні окремі публікації таких авторів як Л. О. Стрій, О. В. Захарчук. Проте їх дослідження є ретроспективними та не містять актуальних даних, що обумовлює необхідність даного дослідження.

Мета статті: визначити основні тенденції ринку мастильних матеріалів України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ринок мастильних матеріалів є важливою частиною світової економіки, що охоплює різні галузі, такі як автомобільна промисловість, важке обладнання, енергетика та інші.

Мастильні матеріали охоплюють широкий клас олив та рідин, які використовуються майже у всіх основних галузях промисловості по всьому світу. Компресори, турбіни, електростатичні ротори, двигуни та багато інших механічних компонентів в промисловості регулярно використовують мастильні матеріали для забезпечення безперебійної роботи.

Виділяють наступні продуктові категорії на ринку мастильних матеріалів:

1. Моторні оливи: для змащення двигунів внутрішнього згоряння.
2. Трансмійні та гідравлічні рідини: для передачі потужності та керування.
3. Консистентні мастила: для зменшення тертя у підшипниках та інших вузлах.
4. Технологічні рідини: для металообробки та інших промислових процесів [5].

Найчастіше мастильні матеріали використовують в автомобільній промисловості для контролю тертя та зносу деталей двигуна, для його захисту від корозії та для охолодження. Досліджуваний ринок є консолідо-

ваним серед 10 найбільших гравців. Провідні компанії використовують конкурентні стратегії та інвестиції для збереження та розширення своїх позицій.

У п'ятірку найбільших гравців ринку входять: Exxon Mobil Corporation, Chevron Corporation, BP, Shell і Total Energies. Обсяг світового ринку мастильних матеріалів оцінюється в 44,05 мільярда літрів у 2024 році. Даний ринок демонструє кілька ключових тенденцій [5]:

- зростання попиту на високоефективні мастильні матеріали: це пов'язано з їх покращеними властивостями, такими як зниження зносу та збільшення терміну служби;
- збільшення інтервалів заміни масла: в автомобільній та промисловій галузях це може сповільнити зростання ринку;
- вплив електромобілів: хоча їх вплив поки що помірний, він також може вплинути на ринок у майбутньому;
- зростання в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні: цей регіон є найбільшим і найшвидшим ринком завдяки урбанізації та збільшенню числа автомобілів.

Світовий ринок мастильних матеріалів визначає загальні тенденції та впливає на національні ринки країн, в тому числі і України. Основною сировиною для мастил є базові оливи, загальний ріст цін яких змінив вартість і на продукцію.

Найбільшим партнером з імпорту нафти в Україну з 2022 року є Європа. В табл. 1 представлено динаміку імпорту та експорту нафтопродуктів України за 2020–2023 роки.

Отже, імпорт нафтопродуктів суттєво переважає їх експорт. Імпорт нафтопродуктів до 2022 року мав тенденцію до збільшення як у грошовому виразі, так і питомої ваги у загальній структурі імпорту. Експорт зменшився вже у 2022 році. Така тенденція пов'язана з військовою агресією РФ, тимчасовою окупацією частини територій, знищення виробничої інф-

Таблиця 1

Динаміка експорту та імпорту нафтопродуктів України за 2020–2023 роки

Рік	Експорт		Імпорт	
	Млн дол	% у загальному експорті	Млн дол	% у загальному імпорті
2020	128,0	0,26	3396,6	6,26
2021	192,6	0,20	5614,8	7,66
2022	71,96	0,16	8787,2	14,77
2023	40,1	0,11	7831,5	12,33

Джерело: складено автором на основі [2]

раструктури і як наслідок зниження споживання продукції з нафтопродуктів, в т.ч. мастильних матеріалів.

Для більш глибокого аналізу динаміки експорту та імпорту нафти та нафтопродуктів України за 2020–2023 роки показовим є коефіцієнт співвідношення імпорт/експорт по роках, введений автором.

Отже, тенденція до зростання імпорту є характерною за 2020–2023 роки. Аналіз введеного коефіцієнту співвідношення імпорт/експорт нафтопродуктів показує значне збільшення їх імпорту по відношенню до експорту в 2022–2023 роках, тобто після початку широкомасштабного вторгнення рф в Україну.

На українському ринку мастильних матеріалів представлені понад 180 брендів, з них українські виробники займають близько 12 %. Ринок мастильних матеріалів є доволі різноманітний, його продукцію використовує як державний сектор, так і приватний.

Найбільш популярними брендами на ринку мастильних матеріалів являються «Shell», «Castrol», «Mobil».

Як зазначає директор з маркетингу Azmol British Petrochemicals «обсяг ринку мастильних матеріалів України становить близько 200 тис. т на рік. При цьому сегмент гостівських мастил, для колишньої радянської та вітчизняної техніки, сягає 100 тис. т на рік. Ще щорічно продається 100 тис. т мастильних матеріалів для сучасної імпортової техніки» [4].

Представимо на рис. 1 структуру ринку мастильних матеріалів за секторами. Кожен ринок спрямовує свою діяльність на певний сектор, відповідно до якого розроблює маркетингову політику просування, вивчаючи його вподобання.

Отже, найбільшу питому вагу займає сектор B2B, проте частка B2C поступається лише на 8 %. B2G представляє собою сектор для обслуговування воєнних потреб та енергопостачання. У 2023 році збільшилася кількість тендерів на закупівлю мастильних матеріалів, що пояснюється адаптацією підприємств державного сектору до нових умов функціонування (рис. 2).

До основного фактору впливу на ринок мастильних матеріалів в Україні є повно-

Таблиця 2

Коефіцієнт співвідношення імпорт/експорт нафтопродуктів України за 2020–2023 роки

Рік	Експорт	Імпорт	Коефіцієнт співвідношення імпорт/експорт
	Млн дол	Млн дол	
2020	128,0	3396,6	26,53
2021	192,6	5614,8	29,15
2022	71,96	8787,2	122,11
2023	40,1	7831,5	195,30

Джерело: складено автором на основі [2]

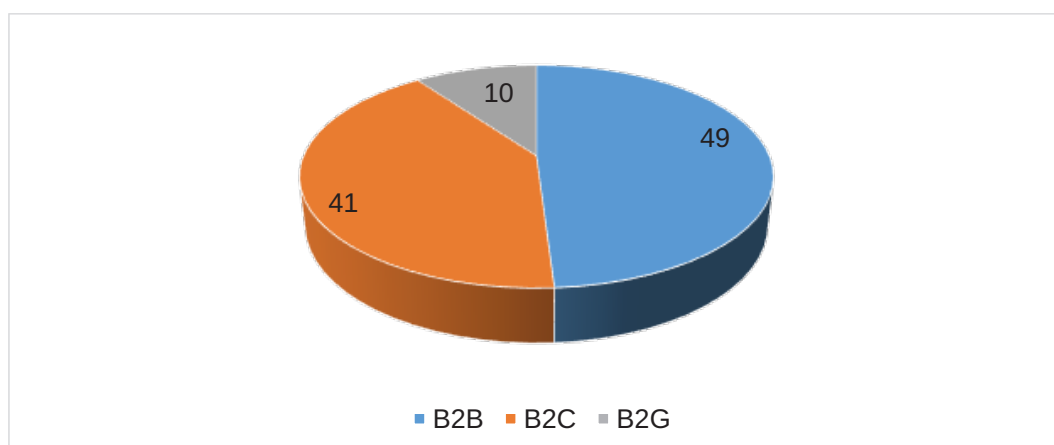
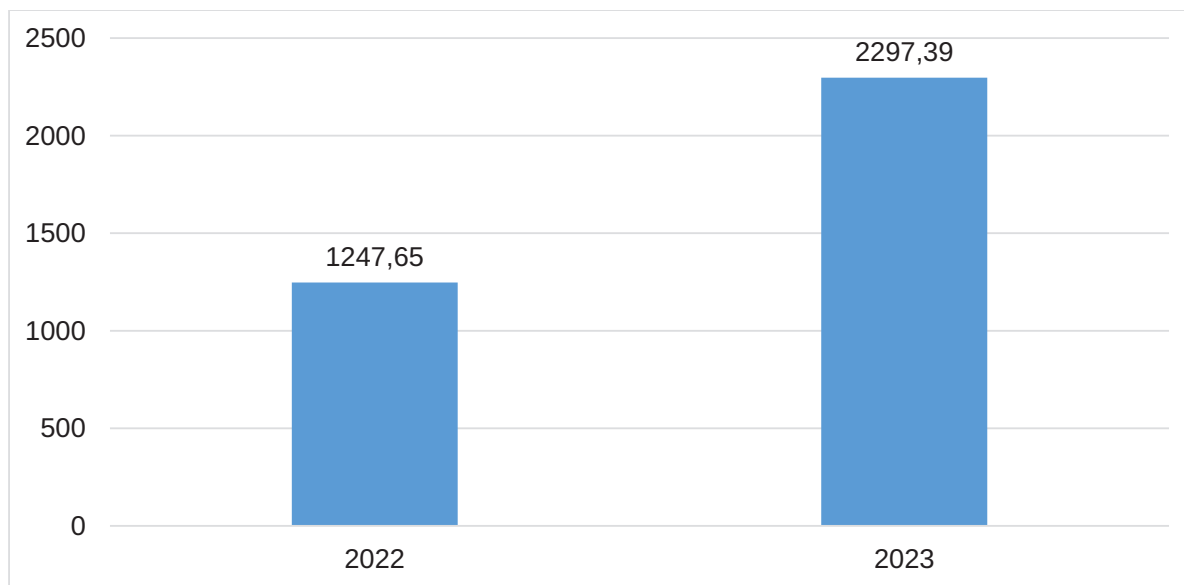

Рис. 1. Структура ринку мастильних матеріалів України за секторами у 2023 році, %

Джерело: розроблено автором на основі [6]

Рис. 2. Динаміка державних закупівель мастильних матеріалів в Україні 2022–2023 роки у грошовому виразі, млн грн

Джерело: розроблено автором на основі [6]

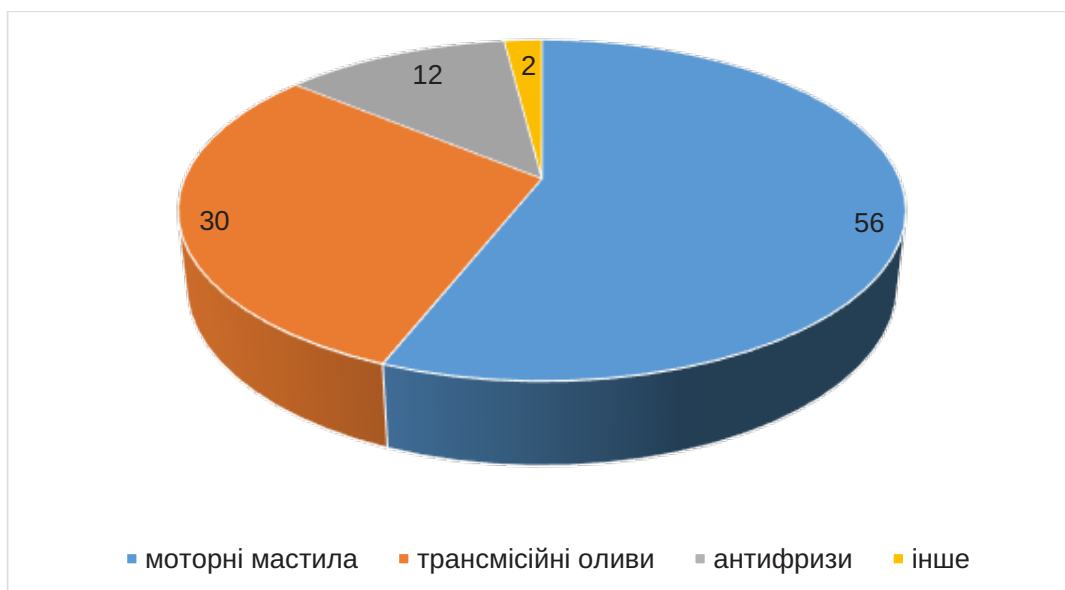
масштабне вторгнення, яке відклало відбиток на попит та пропозицію на ринку. Вітчизняні виробники зазнали втрат потужностей, відчули дефіцит сировини.

На рис. 3 представимо структуру виробництва мастильних матеріалів в Україні.

Отже, як свідчать дані Pro-Consulting за 2023 рік «Найбільші оператори ринку найбільше всього зосереджені на виробництві моторних мастил, через їх більше споживання.

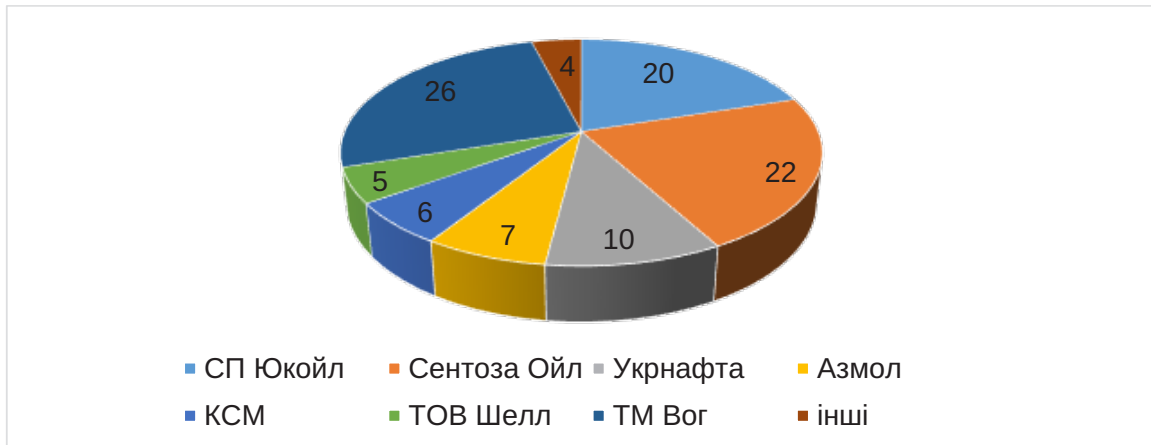
Більшість компаній зосереджені на реалізації більшості видів мастил. Другою за популярністю є категорія трансмісійних олив, а третьою – антифризи. Інші категорії, або виробляються спеціальними компаніями, або майже не мають роздрібно продажу» [6].

На рис. 4 представлено долі ринку виробників мастил України. З цих даних можна визначити чи висококонкурентним є ринок мастильних матеріалів в Україні.

Рис. 3. Структура виробництва мастильних матеріалів України за продуктами у 2023 році, %

Джерело: розроблено автором на основі [6]

Рис. 4. Долі ринку виробників мастил України. у 2023 році, %

Джерело: розроблено автором на основі [6]

Отже, найбільшими виробниками мастил в Україні є: ТМ Бог, Сентоза Ойл та СП Юкойл. Майже всі виробники повторюють асортимент один одного, тому вирішальне значення для збільшення частки ринку відіграє правильно розроблена маркетингова політика.

В табл. 3 проведемо PEST-аналіз ринку мастильних матеріалів України.

Отже, зовнішнє середовище, яке на даний час склалося в Україні негативно впливає на розвиток ринку мастильних матеріалів в Укра-

їні. Найбільший вплив мають економічно та політико-правові фактори. Зростання попиту на автомобілі з акумуляторним живленням або гібридні автомобілі неухильно знижує попит на двигуни внутрішнього згоряння в автомобільному секторі, що надзвичайно впливає на попит на мастильні матеріали в Україні.

Найменший негативний вплив здійснюють технологічні фактори. Варто зауважити, що технологічні фактори здійснюють позитивний вплив за двома напрямками. Очікується,

Таблиця 3

PEST-аналіз ринку мастильних матеріалів України

Категорія	Фактор	Оцінка впливу	
		+	-
Політико-правові	Оподаткування нафтопродуктів під час воєнного стану	+	
	Необхідність імплементації законодавства ЄС, технічних, екологічних регламентів ЄС		-
	Зміна у законодавчому регулюванні (можливе прийняття проєкту Закону України «Про мінімальні запаси нафти та нафтопродуктів»		-
Економічні	Ціни на сиру нафту		-
	Ринкова конкуренція		-
	Коливання валютних курсів		-
	Обмеження пропозиції через дефіцит сировини		-
Соціально-демографічні	Збільшення електромобілів		-
	Міграція населення		-
	Зменшення доходів населення		-
	Тенденція постійного догляду за авто	+	
Технологічні	Впровадження інноваційних мастильних матеріалів	+	
	Розвиток біотехнологій	+	
	Перехід на торгівлю виключно стандартом ЄВРО6		-

Джерело: розроблено автором

що впровадження інноваційних мастильних матеріалів вітчизняними виробниками, таких як мастильні матеріали на біологічній основі з чудовими характеристиками, дасть імпульс ринку у майбутньому періоді. Багато інноваційних мастильних матеріалів раніше були випущені імпортерами компаніями-виробниками. Зростання попиту на екологічно чисті мастильні матеріали на біологічній основі створюють широкі нові можливості для зростання ринку. Зростання попиту на мастильні матеріали, виготовлені з використанням нетоксичних та відновлюваних речовин з низьким вмістом сірки, забезпечить значне зростання ринку мастильних матеріалів у найближчі роки.

Висновки. Встановлено, що ринок мастильних матеріалів включає в себе широкий

спектр продукції різного призначення, проте найбільш розповсюдженим є моторна олива. Відповідно найбільшим споживачем на даному ринку є автомобільна промисловість. На ринку мастильних матеріалів у 2022 та 2023 роках спостерігається зменшення експорту та імпорту, що обумовлено військовою агресією РФ. В структурі ринку переважає B2B сегмент, проте B2C також займає значну питому вагу, що свідчить про розвиток промисловості в Україні. У 2023 році значно підвищилося споживання мастильних матеріалів B2G сегментом. Основними факторами, які сприяють розвитку ринку мастильних матеріалів є технологічні. Українські виробники мастильних матеріалів починають розширювати асортимент, включаючи біотехнології, за якими майбутнє галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Захарчук О. В. Аналіз ринку пально-мастильних матеріалів в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 5(1). С. 181–184. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_05/44.pdf
2. Статистика та реєстри Державної митної служби України. URL: <https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri>
3. Стрій Л. О. Маркетинговий аналіз ринку мастильних матеріалів України. І Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Формування потенціалу економічного розвитку промислових підприємств». URL: https://economics.net.ua/files/science/form_ek_rozv/2015/66.pdf
4. Azmol має намір збільшити частку на ринку імпортерних машинних мастил до 20%. URL: <https://gmk.center/ua/news/azmol-namir-zbilshiti-chastku-na-rinku-importnih-mashinnih-mastil-do-20/>
5. Global Lubricants Market – Industry Trends and Forecast to 2030. URL: <https://www.databridgemarketresearch.com/ru/reports/global-lubricants-market>
6. Pro-Consulting Аналіз ринку мастильних матеріалів у 2023 році. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-smazochnyh-materialov-v-ukraine-2024-god>

REFERENCES:

1. Zakharchuk O. V. Analiz rynku palno-mastylnykh materialiv v Ukraini. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*. 2014. Vyp. 5(1). P. 181–184. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_05/44.pdf
2. Statystyka ta reiestry Derzhavnoi mytnoi sluzhby Ukrainy. URL: <https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri>
3. Strii L. O. Marketynhovyi analiz rynku mastylnykh materialiv Ukrainy. I Mizhnarodna naukovo-praktychna internet-konferentsiia «Formuvannia potentsialu ekonomichnoho rozvytku promyslovykh pidpriemstv». URL: https://economics.net.ua/files/science/form_ek_rozv/2015/66.pdf
4. Azmol maie namir zbilshyty chastku na rynku importnykh mashynnykh mastyl do 20%. URL: <https://gmk.center/ua/news/azmol-namir-zbilshiti-chastku-na-rinku-importnih-mashinnih-mastil-do-20/>
5. Global Lubricants Market – Industry Trends and Forecast to 2030. URL: <https://www.databridgemarketresearch.com/ru/reports/global-lubricants-market>
6. Pro-Consulting Analiz rynku mastylnykh materialiv u 2023 rotsi. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-smazochnyh-materialov-v-ukraine-2024-god>